

1.3 SIVISTYSLAUTAKUNTA

1.3.1 Sivistystoimen hallinto

Tilivelvollinen: sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Palvelemme sivistystoimen hallinnossa kuntalaisia ja luomme edellytyksiä osaston palvelujen järjestämiseksi yhdessä sidosryhmien kanssa kunnan strategian ja taloussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset muutokset

Kontiolahden perusopetuksessa tapahtui suuri muutos yhtenäiskoulujen aloittaessa 1.8.2023 Lehmossa ja kirkonkylällä. Muutoksen myötä Kirkonkylän koulu tuli osaksi Kontiolahden koulua ja Lehmon koulussa järjestetään opetusta myös vuosiluokille 7–9 Kylmäojan ja Lehmon koulujen alueen oppilaille. Aloitusta on valmisteltu usean vuoden ajan koko kunnan pedagogisena kehittämistyönä. Perusopetuksen kouluihin liittyvä rakentaminen kirkonkylällä ja Lehmossa saatiin valmiiksi vuoden loppuun mennessä.

Kontiolahden perusopetuksen oppilasmäärän huippu ohitettiin lukuvuonna 2022–2023. Perusopetuksessa alakouluikäisten määrä kääntyi laskuun alentuneen syntyvyyden myötä. Perusopetuksen oppilasmäärä oli syyskuussa 2023 yhteensä 2 052 oppilasta. Määrä väheni 50 oppilaalla vuoden 2022 vastaavasta ajankohdasta. Varhaiskasvatuksen palveluissa lasten kokonaismäärät säilyivät jokseenkin ennallaan, mutta alle kolmivuotiaiden lasten osuus on kasvanut. Yksityisissä päiväkodeissa oli keskimäärin 185 lasta ja yksityisen päivähoidon lasten määrä väheni 35 lapsella edellisestä vuodesta. Vastaavasti kunnallisten päiväkotien 1–5-vuotiaiden lasten määrä on kasvanut saman verran.

Toimivien yhteistyömallien työstäminen hyvinvointialueen toimijoiden ja kunnan tarjoamien palvelujen välillä tiivistyi perhekeskuspalveluiden kehittämisessä. Lapsille, nuorille ja perheille suunnattujen palvelujen kokonaisuudesta käytetään nimeä perhekeskus, joka toimii eri toimijoiden verkostona ja sovittaa yhteen palveluja.

Opiskeluhuollon psykologipalveluiden sitovat henkilömitoitukset eivät toteutuneet johtuen hyvinvointialueen psykologien rekrytointiongelmasta. Psykologivajeesta johtuen koko oppilaitosyhteisöä tukevan opiskeluhuollon toteutuminen jäi puutteelliseksi osassa kouluja. Maakunnallinen opiskeluhoitosuunnitelma valmistui hyvinvointialueen toimielinten hyväksymiskäsittelyyn vuoden lopulla.

Oppimisen tuen lainsäädännön uudistaminen käynnistyi opetus- ja kulttuuriministeriössä. Valmistelun aikana kuullaan laajasti eri toimijoita. Tavoitteena on, että oppilas saa tukea oppimiseen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja selkiyttää tukitoimia koskevaa päätöksentekoa sekä vähentää opettajien kirjaamisvelvoitetta tuen asiakirjoissa. Tavoitteena on, että uudistettu lainsäädäntö tulee voimaan 1.8.2025.

Kontiolahden kunnan 150-vuotisjuhlavuoden moninaiset tapahtumat onnistuivat hyvin ja niiden järjestelyistä tuli vapaa-aikapalveluille hyvää palautetta. Kiristynyt kuntatalous heijastui tulosalueille veloitteena kattava osa henkilöstökulujen kasvusta sisäisesti.

Talous

Hallinnon taloudellinen tulos oli 10 t€ ennakoitua parempi ja toimintakatteen toteuma oli 98,6 %.

Sivistyslautakunnan taloudellinen tulos oli 354 t€ talousarviota parempi. Toimintakatteen toteuma oli 99,1 %. Toimintatuotot ylittyivät 130 t€ talousarviossa arvioidusta. Toimintatuotoissa arvioidut kotikuntakorvaukset ja hoitopäivämaksut ylittyivät. Toimintakulut alittuivat kokonaisuutena 224 t€ siten, että henkilöstökulut ylittyivät 249 t€ mutta muut kuluerät alittuivat yhteensä 473 t€. Irtaimistoinvestoinnit toteutuivat 29 t€ talousarviossa ennakoitua pienemmällä summalla.

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Lasten ja nuorten hyvinvointi paranee verkostoyhteistyöllä	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman indikaattoreista väh. 70 % kehittyy tavoitteen suuntaan.	Ei toteutunut, toteuma 67 %
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Yhtenäiskouluhankkeiden varustelujen valmistuminen	Irtaimistohankinnat toteutuvat talousarvion mukaisesti.	Toteutunut
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Yrittäjyyskasvatus etenee	Yrittäjyyskasvatussuunnitelma toteutuu esi- ja perusopetuksessa sekä lukio-koulutuksessa kattavasti.	Tavoite toteutunut

	Alkuperäinen TA 2023	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
300 Sivistystoimen hallinto					
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-745	45	-700	-690	10
Toimintakate	-745	45	-700	-690	10

1.3.2 Perusopetus

Tilivelvollinen: opetuspäällikkö

Toiminta-ajatus

Järjestämme yhtenäisen perusopetuksen toimintaperiaatteella yhdenvertaista ja laadukasta opetusta käyttäen modernia tieto- ja viestintäteknikkaa laajan kouluverkkomme jokaisessa yksikössä. Keskitymme toiminnassamme oppilaskeskeiseen, toiminnalliseen ja aktivoivaan työskentelyyn opetussuunnitelman mukaisesti. Huomioimme toiminnassamme osallisuuden ja yhteistyön merkityksen oppilaiden, huoltajien sekä muiden sidosryhmien kesken.

Keskeiset muutokset

Kontiolahden 150-juhlavuosi on rikastuttanut koulujen arkea moninaisin tapahtumin, juhlin ja esityksin. Juhlavuoden puitteissa kouluilla on osallistuttu erilaisiin tempauksiin ja liikunnallisiin tapahtumiin sekä järjestetty omia juhlavuoden teeman mukaisia toimintoja. Juhlavuosi tuotti oppilaille poikkeuksellisen mahdollisuuden kulttuurisiin elämyksiin ja yhteistapahtumiin.

Lehmon koulu aloitti uudisrakennuksessa jo vuoden 2023 alusta, ja yhtenäiskoulun myötä elokuussa kouluun siirtyivät myös vuosiluokkien 7–9 oppilaat Kylmäojan ja Lehmon alueilta. Lehmon koulun rakennushanke on jatkunut vuoden aikana siten, että taideaineiden rakennus valmistui syksyllä 2023 ja liikuntahalli vuoden loppuun mennessä. Kontiolahden koulun saneeraustyöt valmistuivat kesän lopussa. Yhtenäiskoulujen varustamista on jatkettu ensikertaisen kalustamisen investointirahoilla. Uudenlaisen koulumuodon toiminnan aloitus yhdessä samanaikaisen rakentamis- ja varustamistyön kanssa on vaatinut molempien yhtenäiskoulujen johdolta ja henkilöstöltä äärimmäistä venymiskykyä vuoden aikana.

Kontiolahden ja Lehmon koulut aloittivat yhtenäiskouluina elokuun alussa. Molempien yhtenäiskoulujen toimintakulttuuria on lähdetty kehittämään henkilöstön tiimiorganisaation rakenteiden kautta. Kouluihin on laadittu oppilaille käyttäytymisodotukset, jotka ohjaavat ProKoulu-hengessä toivottua käyttäytymistä.

Kehittämisen painopisteitä on suunnattu lasten ja nuorten tarpeen mukaisesti koulujen toimintakulttuurin kehittämiseen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun sekä oppimisen perustaitojen varmistamiseen. Opetuksen tueksi on valmistettu tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppimateriaaleja jaettavaksi kaikille kouluille. Kontiolahden kouluissa on toteutettu opetuspalveluiden hyvinvointisuunnitelman vuosikellon 2023–2024 mukaisia toimenpiteitä. ProKoulun teemana syyslukukaudella 2023 Kontiolahdella oli *Hyvinvoiva koulu*. Erityistavoitteena oli huomata ja tietoisesti vahvistaa asioita, jotka lisäävät oppilaiden ja henkilöstön hyvinvointia omalla koululla. Syksyn teemojen *Hyvät teot ympärilläni* sekä *Ei-toivottuun käyttäytymiseen puuttuminen* ohjeistettiin kouluille toteutettavaksi.

Opetussuunnitelman perusteiden päivityksen mukaisesti laadittiin *Kontiolahden perusopetuksen läsnäolon tukemisen ja oppilaiden poissaolojen ennaltaehkäisyn* malli, jonka toimintaohjeiden mukaisesti kaikilla peruskouluilla on alettu toimia syyslukukaudesta 2023 alkaen. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma on otettu käyttöön yhteistyössä hyvinvointialueen opiskeluhoillon työntekijöiden kanssa. Opiskeluhoillon henkilöstömitoituksen mukainen taso on saavutettu kuraattori- ja terveydenhoitopalveluissa, mutta koulupsykologipalvelujen henkilöstömitoitus on vajaa.

Tietoisuutta hyvinvointialueen ja kunnan toimijoiden yhteisestä perhekeskustoimintamallista on viety eteenpäin. Lapset Puheeksi -keskustelujen koulutusta on jatkettu, ja kuluneena vuonna on saatu hyviä ja kannustavia kokemuksia menetelmän käytöstä ja hyödyntämisestä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Perusopetuksen valtionavustusta saavat hankkeet painoutuivat oppilaiden tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen oppimisen mahdollistamiseen lähikoulussa. Hankkeiden turvin on voitu palkata henkilöstöä tukea tarvitseville oppilaille: koulunkäynnin ohjaajia, resurssiopettajia sekä kasvatus- ja hyvinvointiohjaaja. Lisäksi nuorisotoimen hankkeet ovat tukeneet oppilaiden kouluarkea harrastustoiminnan järjestämisellä kaikille kouluille ja koulunuorisotyöntekijöiden läsnäolona kouluilla.

Talous

Talous toteutui 60 t€ budjetoitua paremmin ja toimintakate oli 99,7 %. Toimintatuotot ylittyivät 132 t€ ja toimintakulut ylittyivät 72 t€ talousarvioon verrattuna. Toimintatuotot ylittyivät kotikuntakorvauksissa. Toimintakulut ylittyivät henkilöstökuluissa 119 t€.

Yhteiset tavoitteet

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Yhtenäiskouluhankkeiden varustelujen valmistuminen	Irtaimistohankinnat toteutuvat talousarvion mukaisesti.	Kontiolahden koulun osalta toteutunut 100 % Lehmon koululla hankittu kaikki tarvittava; investointirahan toteuma 97,2 %.
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Yrittäjyyskasvatus etenee	Yrittäjyyskasvatussuunnitelma toteutuu esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa kattavasti.	Toteutunut kaikilla perusopetuksen kouluilla.

Tavoitteiden toteuma vuoden 2023 lopussa

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Lasten ja nuorten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtiminen.	Lapset puheeksi -menetelmän käyttö on laajentunut kaikkiin perusopetuksen kouluihin. Toteuma%.	Toteutunut 70 % kouluista.
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Yhtenäiskoulujen valinnaisten vieraitten kielten (saksa, ranska, venäjä) opetuksen toteutuminen.	Yhtenäiskoulujen valinnaisten vieraitten kielten opetusryhmistä toteutuu vähintään kaksi.	Tavoite toteutunut.
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Perusopetuksen opetushenkilöstön osaamisen kehittäminen etenee koordinoitun tiimityöskentelyn avulla kohti yhtenäistä perusopetusta.	Kukin koulu raportoi vähintään yhden toteutetun kokeilun tai toimintatavan jokaisesta pedagogisista kehittämisalueista yhtenäisen koulu-kulttuurin edistämiseksi. Toteuma%	Kehittämiskokeilut raportoitu kaikilta kouluilta. Tavoite toteutunut.
Yhtenäisten peruskoulujen toimintakulttuuri rakentuu yhteistyössä uusien koulujen toimijoiden kesken.	Yhtenäiskoulujen toimintaperiaatteet ja yhteiset linjaukset on <ul style="list-style-type: none"> • päätetty ja sovittu lukuvuoden 2023–2024 alkaessa, • niitä on käsitelty henkilöstön ja oppilaiden kanssa ja • niistä on tiedotettu huoltajille 	Tavoite toteutunut.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Oppilasmäärä, perusopetus	2 091	2 104	2 055
Oppilasmäärä 1–6	1 435	1 441	1 388

Oppilasmäärä 7–9	656	663	667
Ryhmäkoko			
• vuosiluokat 1–6	20,3	19,6	19,9
• vuosiluokat 7–9	18,5	19,5	18,6
APIP-toimintaan osallistuvien määrä	203	221	214

	Alkuperäinen TA 2023	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
320 Perusopetus					
Toimintatuotot	615	204	819	951	132
Toimintakulut	-21 827	-544	-22 371	-22 443	-72
Toimintakate	-21 213	-340	-21 553	-21 493	60

1.3.3 Varhaiskasvatuspalvelut

Tilivelvollinen: varhaiskasvatuksen päällikkö

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuvat varhaislapsuuden pedagogiikka sekä lasten ja huoltajien osallisuus. Varhaiskasvatuksemme tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Järjestämme varhaiskasvatusta kunnallisissa ja palvelusetelillä tuetuissa yksityisissä päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, osana esiopetusta sekä avoimena varhaiskasvatuksena. Kaikkia toimintamuotojamme ohjaavat vahvuusperustaisen pedagogiikan ajattelu- ja toimintatavat sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen.

Keskeiset muutokset

Päiväkoti Lehdokki otettiin käyttöön kokonaisuudessaan tammikuussa 2023, jonka jälkeen päiväkodissa on toiminut kuusi lapsiryhmää. Kunnan alueella toimivien yksityisten päiväkotien määrä väheni vuoden aikana neljään päiväkotiin, kun päiväkotinä päiväkoti Kymppi lopetti toimintansa.

Syksyllä 2022 voimaan astuneen lakiuudistuksen myötä varhaiskasvatuksessa tehtiin vuonna 2023 hallintopäätöksiä erityisestä ja tehotetusta tuesta yhteensä 90. Tukea tarvitsevia lapsia oli kaikissa yksiköissä ja lähes kaikissa ryhmissä, jonka takia myös henkilöstöä jouduttiin lisäämään useaan ryhmään. Syksyllä 2023 vakinaistettiin neljäs kiertävä varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja se mahdollisti yhdenvertaisen erityisopettajan tuen kaikkiin yksiköihin, myös yksityisiin päiväkoteihin.

Inklusiivista varhaiskasvatusta kehitettiin reflektointityökalun avulla käymällä kaikissa tiimeissä läpi neljä kehittämiskohdetta: Ilmapiiri, sosiaalinen ympäristö ja osallisuus, vuorovaikutus ja asenteet sekä tiimisopimus. Arviointi ja kehittäminen toteutettiin kussakin tiimissä yhdessä itsearviointikysymysten avulla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ”Uudet lukutaidot” -hankerahoituksella palkatut digikoordinaattori ja kaksi ohjaajaa vahvistivat henkilöstön digitaalista osaamista kaikissa yksiköissä. Hankkeella vahvistettiin varhaiskasvatuksen työntekijöiden valmiuksia opettaa lapsille medialukutaitoa, digiosaamista sekä ohjelmointiosaamista. Lisäksi hankkeessa tuotettiin kaikille avoimet Kontio-VakaDigi -verkkosivut, jonne kerättiin kaikki hankkeen aikana tuotettu materiaali. Hankkeen aikana kuntaan luotiin lisäksi varhaiskasvatuksen digisuunnitelma, joka ohjaa jatkossa työntekijöitä toteuttamaan uusien lukutaitojen mukaista toimintaa pedagogisesti laadukkain keinoin.

Alkuvuodesta 2023 palkattiin toinen varhaiskasvatuksen perheohjaaja vastamaan perheiden kasvaviin haasteisiin. Perheohjaajat kävivät keskusteluja kasvatuksellisista asioista huoltajien kanssa, työskentelivät ryhmissä tukien henkilöstöä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä sekä vetivät myös lapsille ns. ”tunneryhmiä”. Lisäksi perheohjaajat vetivät perhekerhoja. Varhaiskasvatuksen perheohjaajien tehtävänkuvaa selkiytettiin tukemaan lapsen hyvinvointia yhdessä henkilöstön kanssa. Lisäksi otettiin käyttöön lomake, jonka avulla mm. arvioidaan perheohjauksen vaikuttavuutta.

Lasten hyvinvointia ja sensitiivistä arjen pedagogiikkaa vahvistettiin itsearviointin avulla hyödyntäen yhteisiä pohdintakysymyksiä. Arvioinnin ja kehittämisen työkaluksi luotiin ns. pedagoginen suunnitelma, jossa yhdistyy aiemmin käytössä olleet lomakkeet, kuten ryhmävasu, kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma, toimintasuunnitelma sekä inklusiivisen varhaiskasvatuksen reflektointityökalu sekä uutena tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Työkalu helpottaa kehittämisen lisäksi henkilöstön työtaakkaa vähentämällä päällekkäistä työtä asiakirjojen ja arvioinnin suhteen.

Vuonna 2023 Kontiolahden varhaiskasvatuksessa aloitettiin Valssi-hanke, jota hankerahalla palkattu varhaiskasvatuksen asiantuntija vei eteenpäin. Hanke jatkuu vielä kevään 2024. Valssi on Karvin ylläpitämä varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä, jonka pohjalta varhaiskasvatuksen asiantuntija aloitti uudistamaan Kontiolahden varhaiskasvatuksen laadunhallintaa. Varhaiskasvatukseen luotiin vuosikello, jonka pohjalta kehittämistyötä ja arviointia toteutetaan. Asiantuntija perehdytti myös esimiehet ja henkilöstön arviointijärjestelmään ja sen käyttöön sekä vei eteenpäin ensimmäisen arviointiprosessin uudella sähköisellä työkalulla.

Yhtenäistä esiopetusta kehitimme vakiinnuttamalla lukuvuoteen esiopetuksen opettajien yhteiset pedagogiset palaverit. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun toinen ja viimeinen viisivuotiaitten ryhmä aloitti syksyllä toisen esiopetusvuotensa ja kokeilu päättyi keväällä 2024.

Perhepäivähoitajien työhyvinvointia tuettiin mahdollistamalla tiimien kokoontumiset vertaistuen ja pedagogiikan vahvistamisen näkökulmasta noin joka toinen kuukausi.

Esimiesten työhyvinvoinnin tukemiseksi saatiin kaikille esimiehille omat varajohtajat, joiden tehtävänkuvat myös yhtenäistettiin. Yhtenä kuormittavana tekijänä esimiestyössä oli edelleen henkilöstön poissaolojen suuri määrä ja sijaisten saamisen haasteet. Tähän luotiin avuksi oma Whatsappin avulla toimiva sijaisrinki, mutta rinkiin ilmoittautuneiden henkilöiden määrä jäi kuitenkin melko vähäiseksi. Lisäksi kävimme myös Riverian opiskelijoiden ”Tulevaisuuden duuni” -tapahtumassa markkinoimassa kuntaamme työnantajana. Jatkossa on paineita lisätä varhaiskasvatuksen lastenhoitajia sijaisjärjestelyjen ja säästöjen mukaisen lasten tuen järjestämiseksi.

Talous

Talous toteutui 191 t€ budjetoitua paremmin ja toimintakatteen toteuma oli 98,6 %. Tuotot ylittyivät ennakoidusta 58 t€ hoitopäivämaksukertymän kasvettua tilanteessa, jossa yksityisen päivähoidon osuus väheni ja kunnallisen varhaiskasvatuksen osuus kasvoi. Toimintakulut alittuivat yhteensä 133 t€ siten, että ne ylittyivät henkilöstömenoina (124 t€) ja alittuivat palveluiden ostoissa (209 t€) ja avustuksissa (45 t€).

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Varhaiskasvatuksessa toimitaan inklusiivisesti ja lapsi saa kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää laadukasta tukea viivytyksettä.	Kaikissa yksiköissä on arvioitu inklusiivisuutta reflektointityökalun mukaisesti ainakin neljässä osa-alueessa kahdeksasta ja laadittu niihin kehittämissuunnitelma.	Toteutunut.
Pedagogiikan kehittäminen alle 3-vuotiaiden ryhmissä.	Alle 3-vuotiaiden pedagogiikan osaamisen kehittämistarve on kartoitettu.	Kartoitettu Webropol-kyselyllä.
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Lasten hyvinvointia tuetaan yhdessä huoltajien kanssa ja kiusaamista ehkäistään sekä ristiriitatilanteita opetellaan ratkaisemaan mm. miniverso-toimintamallin avulla.	Toimitaan kiusaamisenehkäisy suunnitelman mukaisesti ja toimintaa on arvioitu vähintään kerran toimintakaudessa. Miniverso-toimintamallia käytetään säännöllisesti kaikissa ryhmissä aina tarvittaessa. Lapset puheeksi -menetelmä on käytössä niissä ryhmissä, joissa on menetelmään koulutettua henkilöstöä.	Toimitaan kiusaamisen ehkäisy suunnitelman mukaisesti ja suunnitelmia on arvioitu alkuvuodesta ja syksyllä uudestaan. Miniverso toteutuu kaikissa ryhmissä miniverson periaatteiden pohjalta huomioiden lasten iän. Lapset puheeksi -menetelmän käyttö toteutunut osittain.
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Osaamisen jakaminen ja vertaistuki Esiopetuksen toimintakulttuuri on kaikissa yksiköissä yhtenevä ja osaamista ja ideoita jaetaan myös muille.	Henkilöstön ammatti-illat 2 krt/v, pedatiimit kokoontuvat jokaisessa yksikössä kerran kuukaudessa sekä perhepäivähoidossa pidetään työllat kerran kuukaudessa (9 krt/v). Esiopetuksessa on vähintään kerran kuussa yhteiset pedagogiset palaverit, joissa toimintakulttuuria kehitetään.	Kevään ammatti-illat toteutuneet, syksyn opettajien ammatti-ilta jouduttiin siirtämään tammikuulle 2024. Pedatiimit kokoontuvat vähintään kerran kuukaudessa, perhepäivähoidon työltoja pidetty 1 krt/kk. Toteutunut.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	677 (ka)	650	685 (ka)
Palvelusetelillä tuetussa yksityisessä varhaiskasvatuksessa	219 (ka)	195	186 (ka)
Kotihoidon tuen piirissä	194 (ka)	192	169 (ka)
Kohtaamispaikkojen osallistujamäärä	2 197	1 950	2314

	Alkuperäinen	Talousarvio-	Muutettu	Toteuma	Poikkeama
360 Varhaiskasvatuspalvelut	TA 2023	muutokset	TA 2023	2023	
Toimintatuotot	689	158	847	905	58
Toimintakulut	-14 073	-260	-14 334	-14 201	133
Toimintakate	-13 384	-102	-13 486	-13 295	191

1.3.4 Lukiokoulutus

Tilivelvollinen: lukion rehtori

Toiminta-ajatus

Kontiolahden lukion tehtävänä on taata opiskelijalle mahdollisuudet yleissivistävään ja ylioppilastutkintoon johtavaan koulutukseen, joka antaa valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään. Tuemme lukiokoulutuksessa opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä annamme opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lisäksi annamme lukiossa opiskelijoille valmiuksia kansainvälisyyteen, elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Keskeiset muutokset

Lukion opiskelijamäärä on vuoden 2023 aikana ollut laskeva. Kontiolahtelaisista peruskoulua päättävistä nuorista haki lukioon enää 45 %, kun osuus vielä 2020 oli yli 60 %. Opiskelijarekrytointin merkitys korostuu tässä tilanteessa. Uusi opetussuunnitelma LOPS-2021 ja uudistunut oppivelvollisuuslaki ovat tuoneet lukiolle lisävelvoitteita, mikä on syksystä 2023 kohdistunut jo lukion kaikkiin ikäluokkiin. Uuden oppivelvollisuuslain lisävelvoitteita ovat mm. ilmaiset oppimateriaalit (pääosin sähköiset) ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnan jokaiselle aloittavalle opiskelijalle. Tämä kaikki on lisännyt huomattavasti opettajien työtä ja lukion menojen kasvua. Opetushallituksen myöntämällä hankerahoituksilla on kyetty lisäämään tukitoimia (tukikurssit ja tuki-, sekä erityisopetus) lukio-opintojaan aloittavien ikäluokkien osaamisvajeeseen.

Talous

Taloudellinen tulos oli 49 t€ talousarviota parempi ja toimintakatteen toteuma oli 97,4 %. Toimintatuotot alittuivat 2 t€. Toimintakulut alittuivat yhteensä 50 t€ henkilöstökuluissa ja palveluiden sekä aineiden ja tarvikkeiden ostoissa.

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Taataan opiskelijoille hyvät mahdollisuudet lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen.	Ylioppilaskokeiden tulosten kansallisessa vertailussa sijoittuminen P-K:n lukioissa parhaaseen kolmannekseen.	STT:n vertailussa Kontiolahden lukion sijoitus oli kevään 2023 vertailussa Pohjois-Karjalan isojen lukioiden paras. Tavoite saavutettu.
Mahdollistamme nuorten kansainvälistymisen. Osallistuminen laajoihin kielio-pintoihin ja lukion kansainvälisiin kontakteihin.	Kv. hankkeisiin osallistuneiden määrä > 20 % opiskelijoista.	Kv hankkeisiin (Erasmus, Saksan kieli-projekti ja Euroopan leirikouluprojekti) osallistui 25 % lukion opiskelijoista.
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Lukiota arvostetaan aktiivisena toimijana Kontiolahden kunnan imagossa ja vahvuuksissa. Lukio näkyy kunnan imagossa ja eri toiminnoissa (lukion juhlat, kansainväliset kontaktit).	Lukion avoimet tilaisuudet > 5	Avoimia tilaisuuksia pidettiin viisi kertaa vuoden 2023 aikana. Tavoite saavutettiin.
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Vahvistamme lukion yrittäjyyskasvatusta.	Yritysvierailujen osallistujamäärä > 70	Yritysvierailuihin osallistui 50 opiskelijaa ja sen lisäksi virtuaalisesti 60 opiskelijaa.

Osallistuminen yritysvierailuihin ja lukiolaisten omat yritys-ideat.		Tavoite saavutettu.
Lukio antaa valmiudet ja rohkaisee työelämäkokeiluihin. Työelämään tutustumisjakso (TET) on osa lukiokursseja.	Suoritettujen TET-jaksojen määrä > 30	Suoritettuja TET-jaksoja 40 opiskelijalla. Tavoite saavutettu.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Lukion opiskelijamäärä	215	212	190
Ylioppilastutkinnon suorittaneet	51	58	55
Suoritetut verkko-opintojen kurssit	20	15	15
Lyhyiden kielten suoritettujen kurssien määrä (vuosittain)	60	40	55

	Alkuperäinen TA 2023	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
370 Lukiokoulutus					
Toimintatuotot	14	25	39	37	-2
Toimintakulut	-1 874	65	-1 809	-1 759	50
Toimintakate	-1 860	90	-1 770	-1 721	49

1.3.5 Vapaa sivistystyö

Tilivelvollinen: opetuspäällikkö

Toiminta-ajatus

Tarjoamme kuntalaisille mahdollisuuden yleissivistävään ja ammatilliseen oppimiseen eri ikäkausien elämäntilanteisiin soveltuvan kurssitarjonnan kautta. Luomme kuntalaisille mahdollisuuden harrastuspohjaiseen opiskeluun ja oppimiseen, sosiaalisten verkostojen ylläpitämiseen sekä laadukkaaseen vapaa-ajan harrastustoimintaan.

Talous

Talous toteutui 2 t€ talousarviota paremmin ja toimintakatteen toteuma 99,4 %.

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Tarjoamme mahdollisuuden kurssitoiminnan järjestämiselle jokaisella kylällä.	Kurssitoimintaa tarjotaan jokaisella kylällä.	Tavoite toteutunut: Kurssitarjontaa on tarjottu jokaisella kylällä, missä kunnalla on toiminnassa oleva koulurakennus sekä kolmella kylätalolla: Lehmon nuorisoseurantalolla, Mönnin kylätalo ja Kunnasniemen kylätalo.
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Kunnan monipuoliset tilat ja tekniset valmiudet otetaan seutuopiston kurssitarjonnan järjestämisessä huomioon.	Seutuopiston toimintaa on tarjolla kaikissa kuntamme koulurakennuksissa.	Tavoite toteutunut

	Etäopetusmahdollisuus huomioidaan kurssitarjonnan järjestämisessä.	Tavoite toteutunut
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Kurssitarjontamme on laajaa ja käyttäjien toiveet huomioidaan kurssitarjonnassa.	Käyttäjien toiveet näkyvät kurssitarjonnan käytössä ja ostopalvelusopimuksen mukainen tuntitilaus täyttyy.	Tavoite toteutunut käyttäjien toiveiden näkymisen osalta. Tuntitilauksesta toteutunut 5798,5 h/6100 h.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kontiolahtelaiset opiskelijat kursseilla, lkm	1 681	1 300	1 724 *)
Konservatorion opiskelijamäärä	91	80	92
Musiikkileikkikoulun opiskelijamäärä (muskari)	68	85	64

*) kontiolahtelaiset netto-opiskelijat kaikilla seutuopiston kursseilla

	Alkuperäinen TA 2023	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
380 Vapaa sivistystyö					
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-392	0	-392	-390	2
Toimintakate	-392	0	-392	-390	2

1.3.6 Vapaa-aikapalvelut

Tilivelvollinen: vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Järjestämme kuntalaisille monipuolisia vapaa-ajan palveluja ja tapahtumia, joilla edistämme eri ikäisten kokonaisvaltaista hyvinvointia

Keskeiset muutokset

Vapaa-aikapalvelujen vuosi täyttyi Kontiolahden 150-juhlavuoden toteutuksesta ja koordinoinnista. Vapaa-aikapalvelujen henkilöstö oli kokonaisuudessaan mukana tuottamassa ja järjestämässä kunnan omia suuria juhlavuoden tapahtumia: avajaistanssiaisia, Höytiäisen ympäriajoa, juhlavuoden päätapahtumaa ja nuorten Bileet-tapahtumaa. Juhlavuoden tapahtumat ja toiminnot onnistuivat erittäin hyvin ja juhlavuoden päätteeksi kerätyssä palautteessa tapahtumat saivat erittäin hyvää palautetta. Juhlavuoden tapahtumiin, toimintoihin ja tempauksiin osallistui yhteensä 20 000 ihmistä. Tapahtumia ja tempauksia toteuttivat kunnan lisäksi kyläyhdistykset ja muut kolmannen sektorin toimijat. Juhlavuoden näkyvyys oli laaja ja erittäin onnistunut. Juhlavuoden päätapahtumien toteuttamiseen saatiin avustus Pohjois-Karjalan maakuntaliiton tulevaisuusrahastosta.

Vuoden 2023 aikana vapaa-aikapalveluissa toteutettiin useita hankkeita. Opetus- ja kulttuuriministeriön HAMA-rahoituksella tukemassa PUSU-hankkeessa toteutettiin kulttuuri- ja taide-elämyksiä Kontiolahden pohjoisiin osiin. Yhtenä käytännön toimenpiteenä Kiviniemen tilalle palkattiin residenssitaiteilijoita yhden

kuukauden jaksoille kesäkuusta syyskuuhun. Muistojen raja -museon toteuttamiseen haettiin ja saatiin hankerahoitusta Taiteen edistämiskeskukselta. Muistojen raja -museoon toteutettiin esinenäyttelyjen lisäksi immersivisiä, kokemuksellisia, tiloja videon, kuvien ja äänen avulla. Muistojen raja -museo sai erittäin hyvän vastaanoton, kun se avattiin yleisölle lokakuussa, ja museo oli myös ehdolla maakunnalliseksi vuoden 2023 kulttuuriteoksi. Juhlavuoden hankkeena toteutettiin myös Liikkuvia palveluja Kontiolahden kylille –hanketta, jossa luotiin rakenteita ja toimintamalli palvelujen viemiseksi lähemmäs kuntalaisia eri puolilla Kontiolahtea. Hankkeen toteuttamisvälineeksi hankittu auto nimettiin Liipaksi.

Nuorisopalveluissa toteutettiin kahta hanketta: Kaikki nuoret mukaan eli KAMU-hanketta sekä Kontiolahden harrastamisen malli –hanketta, jonka koordinointi siirtyi opetuspalveluista nuorisopalveluihin samalla kun harrastamisen malli sisällytettiin nuorisolakiin perusopetuslain sijaan. KAMU-hankkeen tavoitteena on luoda yhtenäiskouluihin koulunuorisotyön toimintamalleja. Harrastamisen mallissa tuotetaan koulunjälkeistä harrastustoimintaa kaikille Kontiolahden kouluille.

Ohjatun liikunnan ja kuntosalien kävijämäärät kasvoivat edellisestä vuodesta. Kuntosaleilla käyntejä kertyi vuoden aikana yli 14 500 vaikka Lehmon kuntosali olikin poissa käytöstä yhdeksän kuukauden ajan, ja ohjattuun liikuntatoimintaan (kuten ikivihreiden ryhmät, soveltavan liikunnan ryhmät, työikäisten ryhmät, nuorten liikuntaneuvonta, lasten uimakoulu) osallistui reilusti yli 12 000 eri-ikäistä ihmistä. Erityisesti työikäisille suunnattuun ryhmäliikuntaan oli mahdollista osallistua myös etäyhteyden välityksellä.

Lasten kulttuuriverkoston toimintaan osallistui reilut 6 600 lasta. Osa toiminnasta keskittyi juhlavuoden suuriin tapahtumiin, kuten alakoulujen tanssiaiset, sen rinnakkaistapahtuma, sekä varhaiskasvatuksen osallistava lastenjuhla, joka mahdollistettiin kulttuuriverkoston rahoituksella. Tänäpäin koulun jälkeen -esitysvierailun kautta tehtiin kiusaamisenvastaista työtä muutamalla alakoululla. Kontiolahden koululla järjestettiin etäkirjailijavierailu kaikille vuosikursseille.

Nuorisopalvelujen henkilöstötilanne jatkui alkuvuoden haasteellisena, mikä vaikutti myös toimintojen toteuttamiseen ja palvelujen saatavuuteen (etsivä nuorisotyö, nuorisotilat). Yhteistoimintamenettelyn vuoksi vakiuisia tehtäviä ei voitu täyttää kuin määräaikaaisesti, mikä on aiheuttanut epävarmuutta niin työyhteisössä kuin palvelutuotannossa. Erityisesti etsivässä nuorisotyössä, jossa nuoriin luodaan luottamuksellista keskusteluyhteyttä, työntekijöiden vaihtuvuus on koettu haasteeksi.

Nuorille suunnattu bänditoiminta on jatkunut aktiivisena ja laadukkaana, mistä ovat hyvänä osoituksena Sons of Sorrow -yhtyeen saamat palkinnot. Bänditilojen kysyntä on kasvanut tarjontaa suuremmaksi, minkä vuoksi loppuvuodesta aloitettiin tekemään toista soittotilaa nykyisen tilan kanssa samaan rakennukseen.

Nuorisosuunnitelman tekeminen aloitettiin henkilöstömuutosten jälkeen uudelleen vuonna 2023.

Kontiolahden ja Lehmon kirjastot 2023

Vuoden 2023 tilastoja tarkasteltaessa sekä kävijöiden että lainojen määrä yhteensä Kontiolahden kirjastoissa ja kirjastoautossa on noussut noin 3 % edellisestä vuodesta. Käyntejä Kontiolahden kirjastossa, kirjastoautossa ja Lehmon kirjastossa oli vuonna 2023 yhteensä 86 000. Kuntalaiset ovat ahkeria kirjaston käyttäjiä ja lainoja on vuonna 2023 kertynyt yhteensä 245 300 joka tekee noin 16 lainaa asukasta kohti. Kontiolahden kirjastoauton reitillä on yli 100 pysäkkiä ja laajalla alueella liikkuva kirjastoauto tavoittaa palveluillaan erilaiset kohderyhmät. Kirjastoautossa tehdään tärkeää lukemisen edistämisen työtä Kontiolahden monilla kouluilla ja päiväkodeilla, minkä lisäksi kirjastoauto tuo palvelut sekä taajamiin että haja-asutusalueille. Kirjastoautopalvelut edistävät kirjastolain tavoitteiden mukaisesti väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistyseen ja kulttuuriin.

Tilastovertailua 2022–2023

	Kävijät	Lainat
Kontiolahden kirjasto		
2022	27 900	76 100
2023	30 200	75 000
Kontiolahden kirjastoauto		
2022	27 400	64 100
2023	27 300	65 000
Lehmon kirjasto		
2022	28 400	98 900
2023	28 500	105 300
YHTEENSÄ 2023	86 000	245 300

Kontiolahden alueella: **16,2 lainaa/ asukas**

Kontiolahden omatoimikirjasto on saavuttanut tasaisen suosion tarpeellisena palveluna ja omatoimisopimuksia tehtiin asiakkaille jatkuvasti lisää myös vuonna 2023. Kontiolahden lainoista noin 15 % lainattiin omatoimijalla eli iltaisin ja viikonloppuisin. Järjestyshäiriöitä ei ole esiintynyt omatoimijallakaan, ja kuntalaisilta on tullut kiitosta omatoimikirjaston laajentamasta asiointiajasta. Kontiolahden kirjastossa on henkilökunnan palveluaikaa 31 tuntia viikossa, ja sen lisäksi omatoimiaikaa yhteensä 67 tuntia viikossa. Kontiolahden kirjasto on myös saanut tiloihinsa Päästöt kuriin - tehokkaasti kohti vähähiilisyttä -hankkeen kautta kaikille maksuttoman etätyötilan, joka on kuntalaisten varattavissa.

Vuonna 2023 lainoja oli kirjastoissa yhteensä 245 300 kpl ja niistä isoin osa (43 %) tehtiin Lehmon kirjastossa. Lehmon kirjasto olikin edelleen seutukirjaston 18 toimipisteestä vilkkaimpia noin 8 800 lainalla kuussa. Lehmon kirjastossa aloitti vuonna 2023 työt oppisopimusopiskelija kirjastovirkailijana, joka tekee lasten ja nuorten kirjastotyötä alueen laajan koulu- ja päiväkotiverkoston parissa. Lehmon kirjastosta jalkautetaan säännöllisesti alueen kouluihin, päiväkoteihin ja varhaiskasvatuksen muihin toimipisteisiin muun muassa kirjavinkkausten ja satutuntien merkeissä.

Kontiolahden kirjastoissa on pystytty järjestämään monentyyppisiä tapahtumia eri kohderyhmille ja yhteistyötä muiden kunnan toimijoiden kanssa on lisätty. Yhteistyökumppaneita olivat tietenkin alueen koulut ja päiväkodit sekä kunnan kulttuuripalvelut mutta myös mm. Lehmon kyläyhdistys, Kontiolahden seurakunta ja Setlementti Kontiotuvalla. Kirjastot sekä kirjastoauto osallistuivat aktiivisesti myös kunnan 150-vuotisjuhla-vuoteen erilaisilla toiminnoilla, esim. koululaisten satukirjoituskilpailu, Kontiolahti-päivä elokuussa, lukuhaaste koululuokille, kirjavinkkiseinä ja Kontiolahden kirjastossa esillä ollut Höytiäisen syleilyssä-tilateos.

Talous

Talous toteutui 42 t € budjetoitua paremmin ja toimintakatteen toteuma oli 98,7 %.

Toimintatuotot olivat 58 t € ennakoitua pienemmät johtuen etsivän nuorisotyön valtionavustuksen tulouttamisesta vuosille 2022 ja 2024. Etsivän nuorisotyön avustuksen käyttöaika on vaihdellut henkilöstövajeen vuoksi.

Toimintakulut alittuivat 100 t€ sisäisten vuokrien 60 000 euroa suunniteltua pienemmän veloituksen ja suunniteltua pienempien tarvike- ja muiden kustannusten vuoksi. Myös avustuksia maksettiin 15 000 euroa talousarvioon varattua vähemmän. Toisaalta juhluvuoden toiminnot nostivat henkilöstökustannuksia suunniteltua suuremmiksi.

Avustuksia maksettiin 37 toimijalle yhteensä 105 058 euron verran.

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Tiivistämme yhteistyötä etsivän nuorisotyön ja työllisyyspalvelujen välillä nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi.	Yhteistyö vakiintuu toimintatavaksi.	Toteutunut. Etsivä nuorisotyö on osallistunut työllisyyspalvelujen palaveriin ja yhteistyö on tiivistynyt.
Teemme koulunuorisotyötä ja rakennamme nuorten hyvinvointia tukevaa toimintakulttuuria yhteistyössä kahden yhtenäiskoulun kanssa.	Koulun ja nuorisotyön yhteinen toimintamalli rakentuu.	Toimintamalli on rakennettu.
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Koordinoimme Kontiolahteen kunnan 150-juhluvuoden toteutusta.	Juhlavuosi ja sen toiminnot innostavat kuntalaisia ympäri Kontiolahtea.	Juhlavuosi toteutui suunnitellusti ja toimintoihin, tempauksiin ja tapahtumiin osallistui noin 20 000 ihmistä.
Kehitämme liikuntapaikkoja liikuntapaikkasuunnitelman mukaisesti.	Liikuntapaikkatyöryhmä kokoontuu ja suunnitelman mukaiset hankkeet toteutuvat.	Liikuntapaikkatyöryhmä kokoontui. Suunnitelman mukaisista hankkeista toteutuvat Lehmon liikuntahalli ja kuntosali sekä Honkatien ja Hovikummun leikkipuistojen päivitykset.
Selvitämme ohjatun liikunnan toimintamahdollisuuksia Lehmon alueella yhtenäiskoulun valmistuessa.	Toimintamalli Lehmon alueen ohjattujen ryhmien järjestämiseksi valmistuu.	Toteutunut.
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Tuotamme palveluja kylille liikkuvan palveluyksikön avulla.	Liikkuvien palvelujen toimintamalli syntyy.	Toimintamalli on rakennettu, käyttöönotto jäi seuraavalle vuodelle.

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Yleisötapahtumat, osallistujamäärä	3 435	15 000	11 863
Liikuntapalvelut, ohjattu toiminta, käyntikerrat	10 353	10 000	12 591
Retket ja leirit, osallistujamäärä	619	300	271
Nuorisopalvelut, ohjattu toiminta, käyntikerrat	649	2 000	1 476
Nuorisotilat, käyntikerrat	5 371	5 000	4 417

	Alkuperäinen TA 2023	Talousarvio-muutokset	Muutettu TA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
390 Vapaa-aikapalvelut					
Toimintatuotot	222	126	347	289	-58
Toimintakulut	-3 534	-133	-3 667	-3 567	100
Toimintakate	-3 313	-8	-3 320	-3 278	42

	Alkuperäinen TA 2023	Talousarvio-muutokset	Muutettu TA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama
SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
Toimintatuotot	1 539	513	2 052	2 183	130
Toimintakulut	-42 445	-828	-43 274	-43 050	224
Toimintakate	-40 906	-315	-41 221	-40 867	354